

KLEINERE KLASSEN

Is het verkleinen van klassen effectief? Oftewel, hebben leerlingen in kleinere klassen betere leerprestaties? Is het zinvol om te streven naar kleinere klassen op een school? De bevindingen hierover zijn niet eenduidig. Een deel van de studies vinden dat leerlingen in kleinere klassen beter presteren, anderen vinden geen effect op de leerprestaties van leerlingen.

Geen robuuste en grote effecten op leerprestaties

Het effect van klassenverkleining is niet erg robuust, de resultaten verschillen tussen de studies. De gevonden effecten zijn niet groot, ze variëren van 'geen effect' tot een klein effect. In de vroege leerjaren in het PO lijkt klassenverkleining tot betere leerprestaties te leiden, maar deze effecten verdwijnen daarna (Krueger, 2001; Ding & Lehrer, 2010). In het voortgezet onderwijs wisselt het beeld sterk tussen landen (zie Wößmann & West, 2006; Leuven, Oosterbeek & Ronning, 2008). Hier is ook sprake van robuuste of grote effecten. Klassenverkleining lijkt dus niet het beste middel om tot betere leerprestaties te komen. Veel auteurs wijzen ook op de hoge kosten van klassenverkleining. De effecten op de prestaties staan in ieder geval niet in verhouding tot de kosten die het verkleinen van klassen met zich mee brengen, zo concluderen veel auteurs.

Waar mogelijk wel effectief?

Een aantal studies laten wel positieve effecten op leerprestaties zien. Deze hebben veelal betrekking op:

- *jonge leerlingen* (groep 1 tot 3)

Bij jonge leerlingen is klassenverkleining mogelijk wel effectief. Zij hadden ten tijde van het STAR experiment hogere prestaties (Krueger, 2001). Recentelijk zijn de hogere prestaties voor de groepen 1 en 2 fraai opnieuw aangetoond door Ding en Lehrer (2010), die ook laten zien dat klassenverkleining in de groepen daarboven geen verschil maakt. Eenzelfde bevinding zien we bij de klassenverkleining in Californie (Jepsen & Rivkin, 2009).

- op de *korte termijn*:

Wanneer positieve effecten op de leerprestaties worden gevonden, gaat het vaak om betere prestaties in de kleinere klassen. Evaluaties van het STAR experiment laten zien dat de voorsprong in leerprestaties verdwijnt zodra de leerlingen weer in grotere klassen werden geplaatst. Blijvende effecten op leerprestaties worden minder vaak gevonden.

- bij de *beter presterende leerlingen*

Konstantopoulos (2008) laat zien dat goede leerlingen meer profiteren van van klassenverkleining dan de zwakke leerlingen. Klassenverkleining is dan ook niet het middel om het verschil tussen sterke en zwakke leerlingen te reduceren, zo concludeert hij.

- bij *minder sterke leraren* en in landen met lage lerarensalarissen

Tot slot lijkt er sprake van een relatie tussen de kwaliteit van de leraar en de mate waarin hij/zij grote klassen tot goede prestaties kan brengen. Goede leraren slagen hier vaak veel beter in dan slechte leraren. Klassenverkleining is dus mogelijk vooral effectief bij minder bekwame leraren (en in landen waar de leraarsalarissen lager zijn, zo laten Woessman en West, 2006, zien).

Andere opbrengsten en lange termijn effecten

Klassenverkleining leidt dus niet automatisch tot betere leerprestaties. Mogelijk heeft klassenverkleining wel positieve effecten op andere uitkomstmaten. Zo melden de leerlingen in de kleinere klassen in het STAR experiment zich jaren later vaker voor Amerikaanse colleges aan en nemen ze vaker deel aan buitenschoolse activiteiten in het vervolgonderwijs (Fletcher, 2009). Mogelijk is klassenverkleining dus wel effectief als we kijken naar andere uitkomstmaten.

Zijn er voldoende goede leraren voor de klassenverkleining?

Kleinere klassen betekent dat er meer leraren nodig zijn op een school. Scholen moeten zich afvragen of er voldoende goede leraren zijn. Wanneer de extra leraren even kundig en gekwalificeerd zijn als de huidige leraren is uitbreiding van het team geen probleem. Maar dit is niet altijd het geval, zo blijkt uit de studie van Jepsen & Rivkin (2009). Een grootschalige maatregel over klassenverkleining in Californië betekende voor sommige scholen dat de extra leraren die aangenomen moesten worden minder ervaring en lagere diploma's hadden dan de leraren uit het bestaande team. Met name op scholen met een meer kansarme leerlingpopulatie waren de extra leraren minder goed. Dit maakte dat de leerlingen op deze scholen niet veel baat hadden bij de klassenverkleining.

Tot slot: veel goede studies over klassenverkleining

Tot slot merken we op dat er zijn veel goede en recente studies zijn naar het effect van klassenverkleining. Veel gaan over een grootschalig experiment op Amerikaanse basisscholen, het STAR experiment. In dit experiment werden de klassen in de eerste jaren van de basisschool van 22 tot 25 leerlingen teruggebracht tot klassen van 13-17 leerlingen. Dit experiment is uitgebreid geevalueerd. Recentelijk zijn daar verschillende quasi-experimentele studies bijkomen, ook over klassenverkleining in het voortgezet onderwijs en in andere landen. In deze studies wordt gebruik gemaakt van regels over klassegrootte (met discontinuïteit) en toevallige variatie in leerlingpopulatie.

Literatuur

Ding & Lehrer (2010) Estimating Treatment Effects from Contaminated Multiperiod Education Experiments: The Dynamic Impacts of Class Size Reductions. *The Review of Economics and Statistics*, MIT Press, vol. 92(1), pages 31-42.

Fletcher (2009) Is identification with school the key component in the 'Black Box' of education outcomes? Evidence from a randomized experiment. *Economics of Education Review* 28, 662–671.

Jepsen & Rivkin (2009) Class Reduction and Student Achievement: The Potential Tradeoff between Teacher Quality and Class Size. *Journal of Human Resources*, vol. 44 no. 1, 223-250.

Konstantopoulos (2008) Do Small Classes Reduce the Achievement Gap between Low and High Achievers? Evidence from Project STAR. *The Elementary School Journal*, Vol. 108, No. 4, 275-291.

Krueger (2003) Economic Considerations and Class Size. *The Economic Journal*, Vol. 113, No. 485, 34-63.

Leuven, Oosterbeek & Ronning (2008) Quasi-experimental estimates of the effect of class size on achievement in Norway. *Scandinavian Journal of Economics*, 110(4), 663-693.

Wößmann & West (2006) Class-size effects in school systems around the world: evidence from between grade-variation in TIMMS. *European Economic Review* 50 (2006) 695–736.